

VÉRKÉSZÍTMÉNYEK, PLAZMADERIVÁTUMOK

Dr. Pécs Miklós

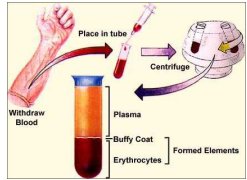
Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem,
Alkalmazott Biotechnológia és Élelmiszertudomány Tanszék

BME Alkalmazott Biotechnológia és Élelmiszertudomány Tanszék

A VÉR BIOKÉMIÁJA

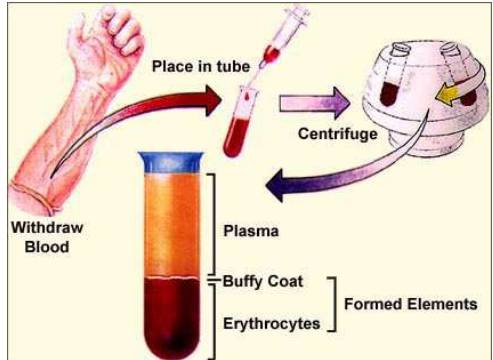
Áramló folyadék, amely anyagokat és hőt szállít a szervezetben belül, és beállítja az állandó belső környezetet a sejtek számára. A sejtközötti folyadékban diffúziós transzport működik, a vér viszont áramlik = konvekciós transzport. Kétirányú: a sejtekhez viszi a tápanyagokat és az oxigént, elszállítja az anyagcseretermékeket, a szén-dioxidot és a hőt.

Lazarostos kötőszövet.
Mennyisége kb. 5 liter.
Vér = vérplazma + sejttes elemek
Vér = szérum + vérlepeny

BME Alkalmazott Biotechnológia és Élelmiszertudomány Tanszék

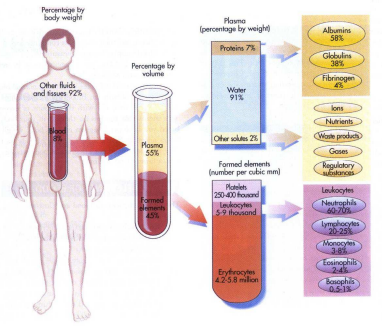
A VÉR BIOKÉMIÁJA

BME Alkalmazott Biotechnológia és Élelmiszertudomány Tanszék

A VÉR ÖSSZETÉTELE

Összes szárazanyag: 17 %, de térfogatra az alakos elemek 45-50 %-ot tesznek ki.

BME Alkalmazott Biotechnológia és Élelmiszertudomány Tanszék

VÉRKÉSZÍTMÉNYEK

```

    Friss teljes vér → Friss vér, buffy coat eltávolítva
    |
    | → Folyékony plazma → FFP → Ipari földolgozás
    |
    | → Buffy coat → Trombocita konc → Fehérvérsejt mentes
    |                                     |
    |                                     | → Fagyasztva tárolt
    |                                     |
    | → Vörösvérsejt koncentrátum → Fehérvérsejt koncentrátum
    |                                     |
    |                                     | → Mosott VVT
    |                                     | → Szűrt, mosott VVT
    |                                     | → Fagyasztva tárolt VVT
    
```

BME Alkalmazott Biotechnológia és Élelmiszertudomány Tanszék

VÉRKÉSZÍTMÉNYEK

Vérkészítmény	Biológiai hatást kifejtő komponens	Tárolás	Lejárat
CPD-s (alvadástgátolt) teljes vér	VVT, plazmafahérjék	+4°C	28 nap
CPD-A(denine)-s teljes vér	VVT, plazmafahérjék	+4°C	28 nap
Vörösvérsejt készítmények			
VVT plazmában vagy adenin tartalmú oldatban szuszpendálva	VVT	+4°C	28-35
Mosott VVT	VVT	+4°C	24 óra
Szűrt, mosott VVT	VVT	+4°C	24 óra
Fagyasztva tárolt, glicerín mentesre mosott VVT	VVT	+4°C	24 óra

BME Alkalmazott Biotechnológia és Élelmiszertudomány Tanszék

VÉRKÉSZÍTMÉNYEK

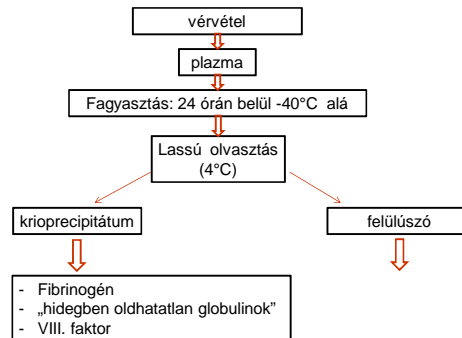
Vérkészítmény	Biológiai hatást kifejtő komponens	Tárolás	Lejárat
Trombocita készítmények			
Trombocita koncentrátum	trombociták	20 - 24°C	5 nap
Fehérvérsejt mentesre szűrt tromb. koncentrátum	trombociták	20 - 24°C	1-5 nap
Fagyasztott, felolvasztott, mosott trombocita konc.	trombociták	Az elkészítés után azonnal	
Fehérvérsejt konc.	granulociták	20 - 24°C	24 óra
Plazmakészítmények			
Friss fagyasztott plazma	Plazmafehérjék és labilis alvadási faktorok	-25°C alatt	1 év
Friss fagyasztott plazma	Plazmafehérjék	-25°C alatt	1 év
Krioprecipitátum	vW faktor, faktor VIII, XIII fibrinogén, fibronectin	-25°C alatt	1 év

BME Alkalmazott Biotechnológia és Élelmiszertudomány Tanszék

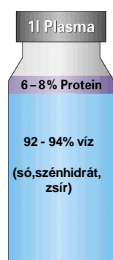
7

A krioprecipitátum előállítása

BME Alkalmazott Biotechnológia és Élelmiszertudomány Tanszék

PLAZMAFEHÉRJÉK

40 - 50 g/l	Albumin
10 - 25 g/l	Immunoglobulinok
2 - 4 g/l	Fibrinogén
9 - 10 g/l	6 nagy mólsúlyú fehérje (Transferrin, Haptoglobin, C ₃ , α ₂ -Makroglobulin, α ₁ -Proteinase-Inhibitor, Apolipoprotein I)
8,5 g/l	kb. 110 különböző plazmafehérje (többek között alvadási faktorok és enzim inhibitorok)

BME Alkalmazott Biotechnológia és Élelmiszertudomány Tanszék

9

VÉRFEHÉRJÉK

Több frakció:

Albumin: pufferol, beállítja az ozmózisnyomást, N tartalék, apoláros hordozó.

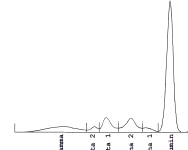
Globulinok (α₁ α₂ β₁ β₂) Gliko- és lipoproteinok, szállító funkció

γ globulin: immunfehérjék, antitestek, a fehér vérszettek termelők

Véralvadási faktorok: fibrinogén

Szérum fehérje elektroforézis

(on agarose gel, 6. ábracsoport)

Frakciók	%	Normál %	g/l
Albumin	49,1	59,4 - 73,9	
Alpha 1	2,9	1,0 - 3,1	
Alpha 2	11,0	7,0 - 12,2	
Beta 1	9,4	4,9 - 9,4	
Beta 2	2,8	1,6 - 5,6	
Gamma	11,8	6,9 - 14,7	

A/G = 1.64

Normális elektroforétikus minta.

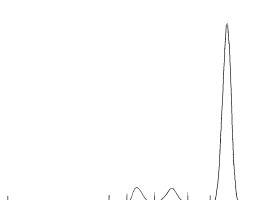

BME Alkalmazott Biotechnológia és Élelmiszertudomány Tanszék

10

Szérum fehérje elektroforézis

(on agarose gel, (Hydragel))

Frakciók	%	Normál %	g/l
Albumin	62,1	59,4 - 73,9	
Alpha 1	2,9	1,2 - 3,1	
Alpha 2	11,0	7,0 - 12,2	
Beta 1	9,4	4,9 - 9,4	
Beta 2	2,8	1,6 - 5,6	
Gamma	11,8	6,9 - 14,7	

A/G = 1.64

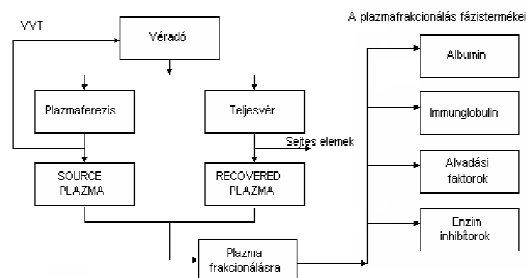
Normális elektroforétikus minta.

BME Alkalmazott Biotechnológia és Élelmiszertudomány Tanszék

11

A VÉRPLAZMA FRAKCIONÁLÁSA

BME Alkalmazott Biotechnológia és Élelmiszertudomány Tanszék

12

PLAZMADERIVÁTUMOK

Albumin	Alvadási faktorkok	Immunoglobulinok	Enzim inhibitorok	Egyéb
5% és 20 %-os infúziós oldatok	Faktor VIII, IX, Faktor X, XIII Fibrinogen FI PCC (protrombin komplex koncentrátum) (FII, VII, IX, X, prot S, C) vW faktor Aktivált PCC	16 %-os im. IgG Intravénás IgG Anti-tetanusz Anti-D IgG Anti-CMV IgG Hep B IgG Vesztség ell. Anti varicella IgM gazdag	AntitrombinIII C1 észteráz inhibitor Alfa1-proteináz inhibitor	Fibrin ragasztó

BME Alkalmazott Biotechnológia és Élelmiszertudomány Tanszék

13

1. ALBUMIN KÉSZÍTMÉNYEK

Termék	Indikáció	Molekul a súly Dalton	Plazma konc. g/l	Kihozatal g/l
ALBUMIN 20%	Ozmózis nyomás emelése	66.000	30-35	22-27
ALBUMIN 5%	Plazma volumen pótlás Nem fehérje pótszer!			
PPS, Plazma Protein Oldat	Plazma volumen pótlás	66.000	33-38	30-32

BME Alkalmazott Biotechnológia és Élelmiszertudomány Tanszék

14

2. IMMUNGLOBULINOK

Termék	Indikáció	Molsúly D	Plazma konc. g/l	Kihozatal g/l
IgG subcutan	Szubsztitúciós kezelésre primer immunhiányos (PID)szindrómákban: – változó immunhiány – súlyos kombinált immunhiány – IgG alosztály hiány esetén ismétlődő infekciókban	169.000	12	4
IgG iv.	PID, SID, ITP	169.000	12	3-4
Tetanusz IgG	Tetanusz fertőzés megelőzése	169.000		
Anti D IgG	Rh negatív szülő nők	169.000		
Anti CMV IgG	CMV fertőzés megelőzése (transzplantációknál)	169.000		
Hepatítisz B, rubeola, vesztség, kullancs enc.				

BME Alkalmazott Biotechnológia és Élelmiszertudomány Tanszék

15

3. HEMOSZTATIKUMOK

Termék	Indikáció	Molsúly Dalton	Plazma konc. g/l	Kihozatal %
Faktor VIII	„A” hemofiliások kezelése	300.000	3x10 ⁻⁴	18-22
FVIII + vW fakt.	vWillebrand betegek kezelése	1-4 M		15
Faktor IX	B hemofiliások kezelése	57.000	5x10 ⁻³	12-18
F II, VII, IX, X PCC	Orálisan alvadástgátoló betegek kezelése	72.000 50.000 59.000	0,1 5x10 ⁻³ 10x10 ⁻³	15-25
Aktivált PCC	Inhibitoros „A” hemofiliások kezelése			
Fibrinogén FI	Fibrinogén hiány szubsztitúciója	340.000	2,5-4,5	10
Faktor XIII	Sebgyógyulás gyorsítása	320.000	5x10 ⁻³	20
Trombin=FIIa	Fibrin aktiváló enzim	72.000	0,1	500 NE/ml

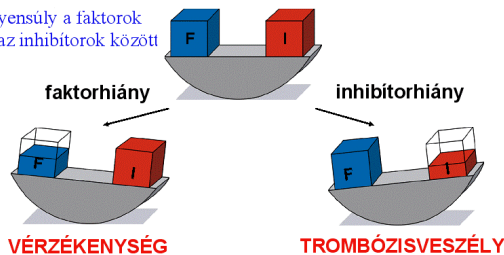

BME Alkalmazott Biotechnológia és Élelmiszertudomány Tanszék

16

MI AZ EGYES FEHÉRJÉK SZEREPE A VÉRALAVADÁSBAN?

Egyensúly a faktorok és az inhibitorok között

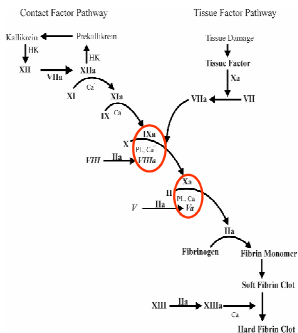
BME Alkalmazott Biotechnológia és Élelmiszertudomány Tanszék

17

ALVADÁSI OLDAL: FAKTOROK

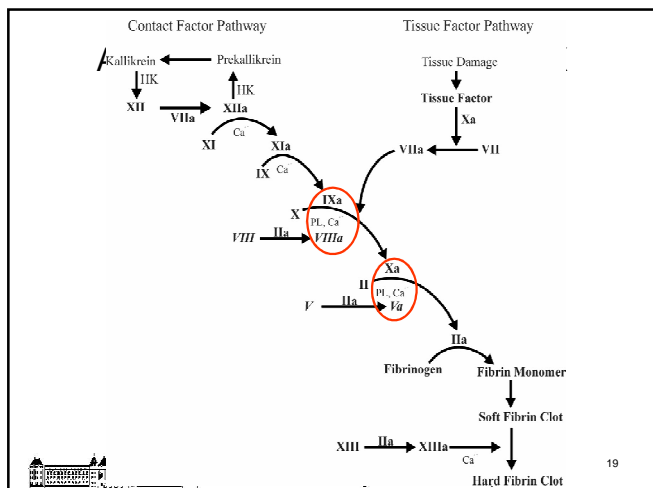
„Kaszád” reakciósor: az egyes lépésekben a faktorok szelektív és részleges proteolízissel aktiválják a következő enzimet.

Két indítási lehetőség:
Külső (extrinsic) út: a sérülés következtében kívülről a vérbe kerülő anyagok váltják ki
Belső (intrinsic) út: „szokatlan”, negatív töltésű felület váltja ki, csak a vér belső anyagai vesznek részt.

BME Alkalmazott Biotechnológia és Élelmiszertudomány Tanszék

18

VÉRALVADÁS 2.

Biológiai erősítés: parányi kis változsból komoly anyagmennyiség átalakulása lesz:

XII faktor	–	10 ppb
↓		
IX faktor	–	3-5000 ppb
↓		
Fibrinogén	–	4.000.000 ppb

A kétféle alvadási reakciósor a X (Stuart) faktor aktiválásával közösen folytatódik.

Az X_a faktor a III, IV és V faktorokkal (foszfolipid, kalcium, akcelerín) katalizálja a protrombin → trombin (II → II_a) átalakulást.

VÉRALVADÁS 3.

A trombin a fibrinogén → fibrin (I → I_a) folyamatot katalizálja. A fibrin ezután lineáris kötegekké polimerizálódik, majd a XIII_a (Laki-Lóránd) faktor térhálósítja.

TROMBOCITA AGGREGÁCIÓ

Ha az érrendszer valahol megsérül, akkor a sérülés helyén a vérlemezkék a sérült érfalhoz tapadnak, és az odatapadtak közé mindig újabbak rakódnak le. Ha a sérülés kicsi, ez önmagában is elég lehet a lezáráshoz. Ha viszont a sérülés nagyobb, akkor a plazmatikus véralvadás is megindul, és a fibrin tartja össze a lemezkéket.

4. INHIBITOR OLDAL

Inhibitor	Gátolt fehérje
Antithrombin III (+heparin)	Thrombin
	F Xa
	F XIIa, F XIa, F VIIa
Protein C és Protein S	F VIIIa
	F Va

A véralvadás gátlása:

- Ca megkötése, oxaláttal vagy citráttal
- heparin (poliszacharid, állati szervekből)
- hirudin (pióca, rec-fehérje)
- kumarin-származékok (rágszállító szer, antidotum: K-vitamin)

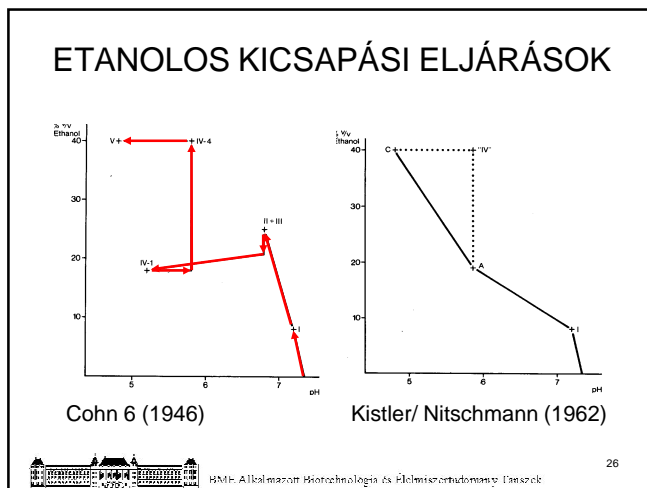
TECHNOLÓGIÁK

Technológiák kialakulása, fejlődése

- 1940 USA Hadügyminisztérium kutató csoport
- 1941 Pilot Plant laboratórium (Harvard)
- 1946 COHN 6. Method (E.J. Cohn and co-workers J.Am.Chem. Soc. 68. 459-475 1946)
- 1962 KISTLER & NITSMANN Method
- 1960-70 egyéb kicsapószer
- 1970- Kromatográfiai technológia,
- 1970- Alvadási faktorok iv IgG
- 1980- Nagy tisztaságú faktor készítmények
- 1990- Rekombináns készítmények

		Albumin	IVIG	ImIgG	FVIII	F IX	PCC
Plazma pool minősítés							
Plazmaminősítés	Verifikálás	+	+	+	+	+	+
	PCR vizsgálat	+	+	+	+	+	+
Fehérje elválasztás							
Kicsapás	Alkoholos kicsapás	+	+	+	+	+	+
	Kioldás	+	+	+	+	+	+
	Folyadék/szilárd elválasztás	+	+	+	+	+	+
	Szűrés	+	+	+	+	+	+
	adszortív szűrés	+	+	+	+	+	+
Adszorpció kromatográfia	Ionsere	(+)	(+)	(+)	+	+	+
	Immunaффinitás				(+)	(+)	(+)
Vírusinaktiválás/eltávolítás							
Hőkezelés	Pasztörizálás	(+)	(+)	(+)	(+)	(+)	(+)
	S/D eljárás			(+)	(+)	(+)	(+)
	Nanoszűrés						(+)
Formulálás, készítés							
Adszorpció	adszortív szűrés	+	+	+	+	+	+
Membránszűrés	Dialízis/koncentráció	+	+	+	+	+	+
	Steril szűrés	+	+	+	+	+	+
Stabilizálás	Kémiai adalékok	+	+	+	+	+	+
	Töltés	+	+	+	+	+	+
Szárítás	Aszeptikus töltés	+	+	+	+	+	+
	Liofilizálás		(+)	(+)	+	+	+
Végző inaktiválás							
Hőkezelés	Pasztörizálás	+					(+)
	Szárzshő						(+)
Végtermékminősítés							
Végtermékminősítés		+	+	+	+	+	+

+: alkalmazott művelet, (+): alkalmazható művelet

COHN 6 PLAZMA FRAKCIÓK

Frakció	Etanol %	pH	Fehérjék
I	8	7,2	Fibrinogén, Faktor VIII, Fibronectin, Komplement komponensek
II-III	25	6.9	IgG, IgA, IgM, Faktor II, VII, IX, X, globulinok
IV-1	18	5,2	α - és β -globulinok, AT-III, α 1-antitrypsin, IgM
IV-4	40	5,8	α - és β -globulinok, transferrin, ceruloplasmin, haptoglobin
V	40	4,8	Albumin (α - és β -globulinok)

27

Vírusinaktiválás / eltávolítás

Fizikai módszerek

Inaktiválás hőkezeléssel

- Pasztörizálás
- Száraz hőkezelés
- Gőzölés

Eltávolítás

- Nanoszűrés
- Kromatográfiai módszerek
- Kicsapás

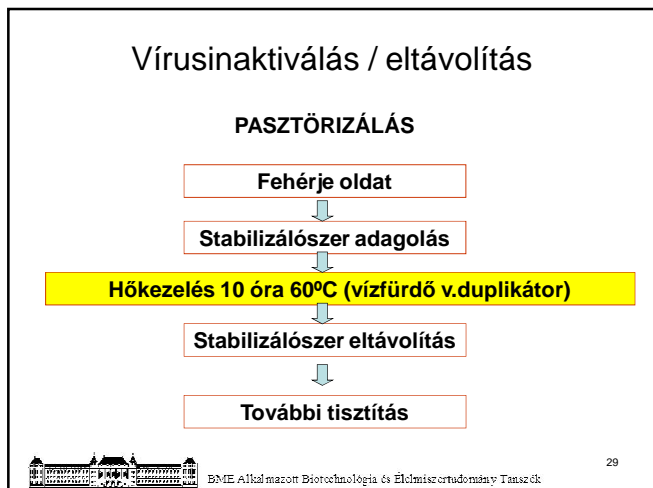
Kémiai módszerek

- Solvens – Detergens eljárás
- β -Propiolakton
- Jód

Fotokémiai módszerek

- Metilénkék
- Psoralen
- Hypericin

28

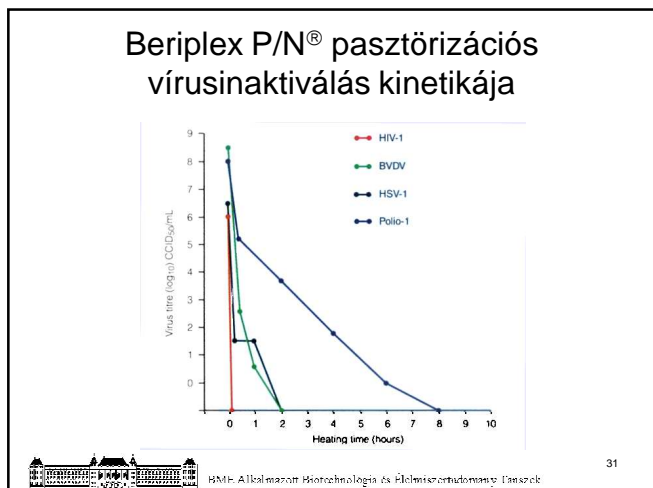
Vírusinaktiválás / eltávolítás

SD (SOLVENT-DETERGENT) KEZELÉS

Solvent: 1 % TNBP tri-n-butyl-foszfát
 Detergens: 1 % detergens (Triton X-100, Tween)

4 óra 30° C-os hőkezelés
 Extrakció növényi olajjal (pl. steril szójaolaj)
 Kromatográfiai tisztítás (C18 tölteten)
 Ultraszűrés

30

Beriplex P/N vírusmentesítésének validációs eredménye

Modellvírusok	HIV env.,RNA	HSV env.,DNA	BVDV Mod.f.Hep.C	Polio n.env.,RNA
Pasteurization (log 10)	> 6,6	> 6,0	> 8,5	> 7,9
Nanofiltration (log 10)	> 7,1	> 7,2	4,0	(0,3)
Total reduction (log 10)	> 21,1	19,9	15,5	15,5

HBV: Nanofiltration reduction of 4 log
 Remaining steps > 6,5 log (chimpanzees)
 Total reduction: > 10 log

HMF Alkalmazott Biotechnológia és Élelmiszertudomány Tanszék 32

Tiszta faktorok gyártása:

IX-es faktor = antihemofiliás faktor B = Christmas faktor

Humafactor 9:
 humán koagulációs IX-es faktor koncentrátum, speciális intravénásan alkalmazható vérzéscsillapító szer hemofília-B kezelésére

HMF Alkalmazott Biotechnológia és Élelmiszertudomány Tanszék

A IX-es faktor a szervezetben

A májban szintetizálódik.
 Szintéziséhez K-vitaminra van szükség, a vitamin hiányában funkcionálisan inaktív → alvadási zavar
 Koncentrációja a plazmában 3-5 µg/ml.
 Az egyik legstabilabb véralvadási faktor.
 A vérkeringésben félféletideje 18-24 óra.

HMF Alkalmazott Biotechnológia és Élelmiszertudomány Tanszék

A IX-es faktor fehérjeszerkezete

Egyláncú glikoprotein, molekulásúlya 56 000 Dalton.
 415 aminosavból áll, az aminosavak sorrendje ismert.
 A fehérje kb. 20% szénhidrátot tartalmaz.

HMF Alkalmazott Biotechnológia és Élelmiszertudomány Tanszék

A IX-es faktor fehérjeszerkezete

Domének:

Gla-domén: az N-terminális szakaszon 12 gamma-karboxi-glutaminsavat (Gla) tartalmaz.
 EGF (Epidermal Growth Factor) domén: itt egy másik szokatlan aminosav, hidroxi-aszparaginsav található.
 Ser-proteáz domén: analóg a tripsinnel és a többi alvadási proteázzal.

HMF Alkalmazott Biotechnológia és Élelmiszertudomány Tanszék

A IX-es faktor hiánya

Hiánya vérzéses hajlamot okoz, a betegség neve Hemofília B, vagy Christmas betegség.

A vérzéses tünetek szoros korrelációban vannak a faktorhiány mértékével.

Ha a plazma IX-es faktor tartalma a normálhoz képest:

- < 1% súlyos
- 1-4% közepesen súlyos
- 5-25% enyhe

BME Alkalmazott Biotechnológia és Élelmiszertudomány Tanszék

37

A IX-es faktor genetikája

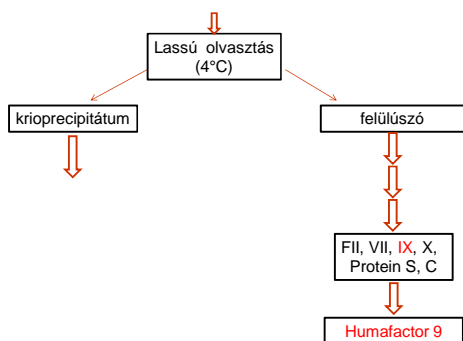
A IX-es faktor gén az X kromoszóma hosszú karján helyezkedik el.

A hemofília recesszív jelleggel öröklődik, tehát a betegség nem expresszálódik, ha a normális allél is jelen van → nemhez kötött betegség, csak férfiakat betegít meg, a nők tünetmentes hordozók.

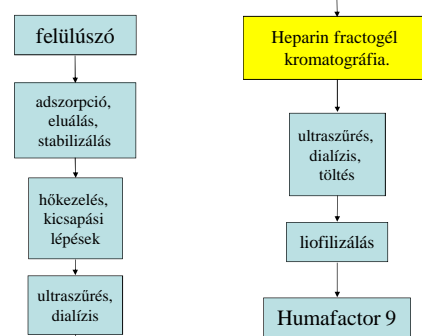
BME Alkalmazott Biotechnológia és Élelmiszertudomány Tanszék

A IX-es faktor izolálása

BME Alkalmazott Biotechnológia és Élelmiszertudomány Tanszék

A IX-es faktor izolálása

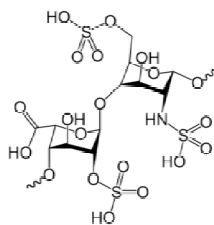

BME Alkalmazott Biotechnológia és Élelmiszertudomány Tanszék

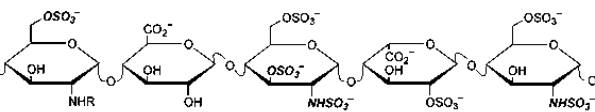
40

Az izolálás kulcslépése:

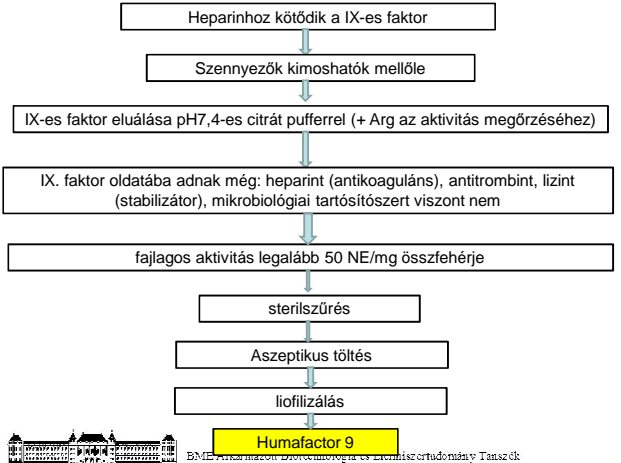
AFFINKROMATOGRÁFIA

A ligandum a tölteten: heparin

BME Alkalmazott Biotechnológia és Élelmiszertudomány Tanszék

BME Alkalmazott Biotechnológia és Élelmiszertudomány Tanszék

